

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér figurálního sochařství a medaile / škola Vojtěcha Míči

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OBSAH, FUNKCE, TVAR
CONTENT, FUNCTION, SHAPE

Vypracoval: David Tureček
Vedoucí diplomové práce: doc. ak. soch. Vojtěch Míča
Oponent diplomové práce: prof. akad. Soch. Jiří Beránek

Akademický rok 2019/2020

V diplomové práci navazuji na svou předešlou tvorbu a s ní spojenou introspekci. Zájem o působení okolních vlivů na tvar a funkci pozorovaného. Může se jednat o organismy, člověka, nebo přímo mě. Forma i funkce se odvíjí od prostředí a všech dalších nejružnějších okolností působících na daný objekt. Růst, pohyb, funkce buněk, instinkt a základní smysly. Nejde mi o zvolení originálního tématu, ani jeho širší rozsah. Důležité je pro mě autentické propojení sebe samého s tématem a výraz zpracování. Jednotlivé práce jsou tedy osobní nejasnosti a otázky. Ty však vytvořením díla neuzavírám, ale rozvíjím. Položím kořen slova a postupně přidávám slabiky, rozvíjející jeho význam. Tak jak obvykle postupuji, jsem se rozhodl postupovat i nyní.

Mé nutkavě zkoumané nitro, pud, archetyp, nevědomí, nevím, jak to přesně definovat, možná mé vlastní já, mé jádro. Texty a konkrétní definice Sigmunda Freuda, Carla Gustava Junga, či dalších psychoanalytiků, se k tomuto tématu vyjadřují již na přelomu 19. a 20. století a jsou jistě schopny popsat a odborně rozebrat, oč se jedná. Touto cestou jsem se ale nebyl schopen dobrat sebeuspokojivých výsledků, ačkoli psychoanalýza je pro mě velice obdivuhodná a často z ní čerpám. Zde mi však nejde o ilustrování odborných definic, ale spíše o autonomní, laický a trochu naivní popis něčeho v mých představách. Napadá mě příklad evropského, gotického nadšence pro zoologii, ilustrujícího gorilu. Tak jako on, se snažím díky obrázku, který je obohacen vlastními představami, posunout dál ve svém zkoumání. Luštím tento vrozený program mého já. Ten se mimo jiné objevuje v příliš vypjatých situacích, kdy jako autopilot převezme nade mnou kontrolu a buď chce bezpečně přistát, nebo bez mého vědomí vymyslí něco jiného. Jung tento stav vysvětluje přepnutím do živočišného, pudového nevědomí, které se dále promítá do lidského, citového nevědomí. V tomto kloubení vědomí a nevědomí, vidím asi právě zmatení sebe samého. Chci to neznámé vytáhnout ven a uchopit, zvolit vhodnou metodu pro zachycení toho, jak se mi jeví a cítit jeho živočišný obsah.

Tento impuls se stal odrazovým můstkem mé diplomové práce, díky kterému docházím k zásadnímu bodu. Tím se stal rybí plynový měchýř a s ním spojená vzpomínka z dětství: Otec mi vložil do rukou tento orgán se slovy, že je to její duše. Vzpomínám, jak se mi v rukou ocitl odhalený, bezbranný, poddajný tvar, kterého si vážím, ale zároveň láká prasknout jako igelitový sáček, bojím se ale. Proč jsou dvě? Je to živé? Ublížil bych tomu? Mám plno otázek. Po nějaké době splaskne sám. Je pryč a já se začínám štítit. Tento zážitek přesvědčivě uspokojil mé metafyzické otázky, a tak abstraktní pojem jako duše, dostala podobu a vlastně i funkci mezi orgány. Skvělé vysvětlení, kdyby okolí dovolilo, věřím tomu stále. Vracím se k této vzpomínce a přemýšlím nad dětskou tvárností. Rozdílem mezi plným a prázdným orgánem, prchavostí, dualitou, tvarem, hmotou, funkcí, kterou zde hraje čistě jen obsah. Jeho duchovní rovinou v primitivních kulturách, kde vskutku traduje, že se zde nachází duše. Vše mě fascinuje, charakter orgánu odpovídá tomu, co hledám. Nyní musím postupovat opatrně a nepřehltnout objekt vším tím co si myslím, že jádro, které zmiňuji, obsahuje. Zaměřím se tedy pouze na jeden z nejsilnějších živočišných instinktů: Pud reprodukce. Vytvořím měchýřů hned několik. Shluk falických tvarů, či k sobě automaticky přitahujících se primitivních organismů. Jsou podřízeny svému programu. Cítím jistou bezmoc v tomto následování vrozeného instinktu. Zřejmě trochu Descartovské pojetí přírody jako slepého mechanismu,

řízeného neuvědomělými instinkty a reflexy. Z části ho v sobě pociťuji, což mi dalo podnět pro další, navazující práci: Embryo chlapce.

Od vytvoření prvního vzduchového měchýře postupuje práce poměrně automaticky. I když charakter se může zdát odlišný, přeskokováním od abstraktních objektů k figurální plastice, či pracovními postupy, kdy práci s plastem, fóliemi a nafukování igelitových sáček, střídá klasická modelace v hlíně. Vždy jsou objekty propojeny touto a introspekci.

Embryo chlapce vzniká ve chvíli, kdy jsem se při práci na měchýřích, snažil zaměřit na své základní živočišné funkce. Zde jsem se pozastavil nad sebou samým jakožto mužem a s ním spojeným odkazem. Shodou náhod mi i ve stejnou dobu, tehdy těhotná sestra poslala video z ultrazvuku, kde pulzuje dětský plod. První otázka týkající se miminka: Je to chlapec, nebo holčička? Automatická, zásadní otázka. Ego, id, superego, základní složky osobnosti jsou podřízeny pohlaví. Opět Freud. Ač nechci, otevírá se tím populární téma genderu, kam ale nemírím. Jen mi přijdou k zamyšlení všechny ty zapeklité situace zaviněné mužstvím, dospíváním a vším tím spojeným.

V této návaznosti vznikají i figurky dětí zhruba předškolního věku, hrající si s předcházející prací: Měchýři. Tyto plastiky jsou jakýmsi propojením z širšího živočišného světa k člověku. Spojení biologické vložky se sociální a psychickou. Dítě si začíná uvědomovat sebe samo. Předškolní a školní období si jsem schopen poměrně dobře vybavit a často na své dětství vzpomínám. Mé křivdy, záliby a emoce. Myslím, že jsou těm současným dost podobné. Tyto zážitky jsou velice silné a zaryjí se hluboko v paměti. Proto jsou jistě i nebezpečné a mohou vést k prvním komplexům, nebo naopak k vnitřnímu klidu a bezpečí. Téma mládí a všechny tyto na něj působící vlivy se mě drží už dlouho. Je pro mě otázkou, jak vhodně procházet touto etapou, kdy nejsme schopni samostatnosti, a navíc se v nás probouzejí neznámé emoce a nutkání. Žádáme vysvětlení. Automaticky inklinujeme ke starší osobě. Ve většině případů to bude rodič, nebo sourozenec. Jeho sdělením jsme poznamenáni celý život. Děsí mě situace, kdy se formující osobnost ocitne v rukou, které zdeformují její další vývoj. Je to poměrně častý a bezmocný jev. Proto chci vytvořit hrdinu, odolného všem deformujícím vlivům. Bez mindráku, frustrace. Silná, čistá nepoznamenaná a vyrovnaná duše. Chci tím ubrat melancholie témat a z vlastní potřeby přinést vložku, která mi bude dělat dobře představou nad jejími vlastnostmi.

Soubor plastik se rozrůstá. Otázka instalace, žánr sám o sobě, začíná být aktuální. Potřebuji vytvořit celek. Rozhodl jsem se pro rozměrné dílo. Dá se říci site-specific, které vytvoří prostředí a atmosféru. Skloubení funkce, obsahu a tvaru. Nitro působící na flexibilní plášť s vlastními zákonitostmi. Ten se tvaruje a deformuje. Plášť zde hrál funkci formy, jehož pružnost a celkový potenciál, byl zásadní pro vzhled odlitku. Jakási fyzikální kontrola, uměle vytvořené situace. Odlitek, aby odpovídal mému původnímu záměru, měl být esteticky podřízen převážně fyzikálním a chemickým pravidlům zvolených materiálů, jejichž různorodé, ale přeci zákonité působení, nemělo být zcela podřízeno autorovi. Estetický záměr jsem ale měl a neustále musel bojovat s tím, aby mě nepohltil. Tím bych sebral energii i smysl vytvářené věci.

Myslím, že to je právě mým problémem a překážkou. Často se nechám strhnout estetickým uspokojováním sebe samého, kterým zabiji vytvářenou věc. Zničím její upřímný a přirozený výraz. Dosáhnout něčeho omylem, náhodou, mě rozčiluje, ale právě tento moment bývá dost pravdivý. Náhoda, nebo vliv, který nečekáte, má vždy své podložené zákonitosti a možná právě proto, dokáže být daleko blíže přírodě, skutečnosti, než jak já mohu svým úplným uchopením, kdy docílit. Cílem je, aby objekt vycházel ze mě, ale zároveň nechat působit a projevovat například volený materiál svými vlastními pravidly i když mohou být nepředvídatelné, či zvolit pracovní postup, který není úplně předvídatelný.

Jelikož často vycházím pouze z hrubých skic, je vzhled výsledku poměrně neznámý. Poté co přijde impulz, nastává neustálé ujasňování, proč zrovna takhle k věci přistupovat. Často se vracím a předělávám. Tím, že z počátku není definovaná finální podoba, tak se může neustále měnit. Je pro mě velice důležité si osobně projít všemi pracovními fázemi. Například zaformování plastiky nevnímám jako automatickou činnost, ale další fázi, umožňující pracovat s negativem, nebo dělicí rovinou. Rovněž se během odlévání ocitám uvnitř objektu a mohu působit i z této polohy, tedy z nitra ven. Mé pracovní postupy jsou jistě dost ovlivněné i tím, jak sochu vnímám. To je v současném výtvarném kontextu asi dost konzervativní. Zásadní je energie, kterou věc sama ze sebe vydává. Té je docílené hlavně prací s hmotou, proporcí, kompozicí a hlavně citem. Drží se mě slova profesora Jana Hendrycha z dokumentu České televize: „Výtvarné konfese“, kde si klade otázku, zdali se dá stále sochařství, tak jak ho chápe, brát jako umělecký obor. Podle mého, je jeho přístup k hmotě ukázkou sochařství, jak ho chápu i já a čistě jen práce s hmotou, může být naprosto dostačujícím oborem. Jsem velice vděčný za ateliéry profesora Jiřího Beránka a Vojtěcha Míči, jimiž jsem si prošel a kde se tento názor nevyklučuje, ale donutí rozvíjet. Nemyslím, že bych se k někomu cíleně odkazoval, nebo navazoval na tvorbu někoho jiného. Obdivuji a inspiroji se, to jistě, od pravěku až po současnost a samozřejmě se snažím konfrontovat s jinými pro mě geniálními sochaři a výtvarníky. Je toho ale mnoho a nejsem si jist, kdo přesahuje svým vlivem. Každopádně během diplomové práce a v poslední době mi velmi sedí práce Tonyho Cragga a u prvotní ideje s měchýři stála Louise Bourgeois s Alinou Szapocznikow se svými biomorfními objekty. Musím zmínit i práci Auguste Rodina, kterou jsem již několikrát uzavřel, ale vždy mě k ní něco nového vrátilo. V průběhu práce jsem se rovněž setkal s dílem Márie Bartusové. Zde je dost podobný zájem o obsah předmětu a fyzikální síly. Od svých tvůrčích začátků, jsem si prošel možná až neobvykle pestrou škálou názorů a vkusů, z nichž většina nebyla úplně šťastná. Nikdy se ale nedá říct, že by mě to nebavilo, nebo bral za ztrátu času. Plyne z toho pro mě, že v mém věku a s mou povahou, by bylo dost naivní se teď snažit zařadit do kontextu, upřímně jsem tomu přestal věnovat i pozornost. Být otevřený a hledat upřímné vyjádření je pro mě zásadní.